

МЕХАНІЗМИ ФІНАНСУВАННЯ ГАЛУЗІ “ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ”

Висвітлено правові, нормативні, організаційні засади державного механізму та джерельно-структурну базу фінансування фізичної культури і спорту. Досліджено динаміку кількісних показників фінансового забезпечення в період 1993 – 2009 рр., здійснено аналіз структури видатків з державного та місцевого бюджетів за окремими підсистемами галузі та регіонами України.

Ключові слова: фінанси, бюджет, норматив, механізми, фізична культура, спорт.

The article is sacred to illumination of legal, normative, organizational frameworks of state mechanism of financing of physical culture and sport. The dynamics of quantitative indexes of the financial providing of industry is investigational in the period of 1993 – 2009 the analysis of structure of charges is carried out from state and local budgets on the separate subsystems of industry and regions of Ukraine.

Key words: finances, budget, norm, mechanisms, physical culture, sport.

Трансформаційні процеси, які відбуваються в соціально-економічному житті Української держави, спрямовані на підвищення ефективності соціальної політики з метою забезпечення і створення достатніх умов для гармонійного розвитку особистості, перманентного самовдосконалення, підтримання належного рівня і якості життя. Важлива роль у реалізації державної соціальної політики, вирішенні висунутих завдань відводиться галузі “фізична культура і спорт”. Низка прийнятих у різні роки законодавчих актів [3–6] свідчить про велику увагу з боку держави до впорядкування і визначення тенденцій і механізмів розвитку фізичної культури і спорту в Україні. Надзвичайно важливою в цих процесах є проблема фінансування галузі. Зорієнтованість державної політики на становлення ринкової економіки в Україні не зменшує, а навпаки, обумовлює пріоритетність регулювання з боку держави економічного життя країни. Таке регулювання пов’язане в першу чергу із використанням і розподілом державних фінансових ресурсів. Методи бюджетного регулювання знаходяться поза межами впливу конкурентної боротьби та не зорієнтовані виключно на отримання прибутку, який є основною метою господарської діяльності комерційних структур. Бюджетна політика передбачає регулювання державних видатків та доходів з метою підтримання ринкової рівноваги та стимулювання розвитку соціальної сфери та галузей економіки, у тому числі і фізичної культури і спорту.

Проблемним і дискусійним питанням фінансування галузі присвячено низку праць, в яких висвітлено окремі аспекти цієї проблеми. Удосконалення процесу фінансування спорту вищих досягнень досліджували Зайдіє Мухаммат і Д. Гадайчук [10; 11; 13; 14], спорт для всіх – М. Дутчак [14], упорядкування фінансових потоків окремих спортивних організацій – О. Іванов, Ю. Іванченко [16].

Аналіз літературних джерел свідчить, що деякі науковці здійснюють умовний розподіл системи фінансування діяльності галузі на чотири підсистеми, а саме: комітетська підсистема – фінансування галузі фізичної культури і спорту з державного, місцевого бюджетів і коштів соціального страхування; громадсько-відомча підсистема – має змішаний характер фінансування, тобто кошти надходять як і з державного бюджету, так і з відомчих, громадських організацій і закладів; громадсько-комерційна підсистема здійснює фінансування фізичної культури і спорту через НОК України, національні спортивні федерації, спортивні клуби з видів спорту; комерційна підсистема – забезпечує фінансування фізкультурно-спортивної діяльності через організації, установи, підприємства різної форми власності, що займаються підприємницькою діяльністю [12]. Такий розподіл є дещо умовним, зважаючи на існуючу в державі систему фінансування соціально-гуманітарної сфери, адже федерації за видами спорту, НОК України, відомчі і громадські організації, як правило, не мають достатньої кількості грошових коштів, які зароблені внаслідок власної господарської діяльності, і тому вони здійснюють підготовку збірних команд, окремих спортсменів за рахунок коштів, які виділяються для цієї мети з державного та місцевих бюджетів.

На думку деяких дослідників, основним джерелом фінансування спорту вищих досягнень, олімпійського спорту має бути державний бюджет України, і частка видатків на них має бути більшою порівняно з іншими підсистемами галузі [10; 11; 13; 15]. Хоча робиться наголос на тому, що існуюча система розподілу видів спорту за пріоритетністю фінансування некоректна щодо раціональності витрат бюджетних коштів стосовно результатів виступів збірних команд. Проте О. Іванов та Ю. Іванченко зазначають, що якщо приділяти увагу тільки спорту вищих досягнень і прагнути збільшення кількості призерів, до занепаду приходить масовий спорт, що є негативним явищем, бо саме масовий спорт визначає рівень здоров’я нації [16]. Тому, на думку дослідників, є доцільною модель роздільного управління спортом, за якої спортом вищих досягнень і масовим спортом керуватимуть різні структури. Зважаючи на вищенаведене, удосконалення діючих механізмів фінансування фізичної культури і спорту є вельми актуальною проблемою, що і обумовило мету і завдання нашого дослідження.

Метою роботи є комплексне дослідження засад державного механізму та джерельно-структурної бази фінансування фізичної культури і спорту.

Діюча модель фінансування фізичної культури і спорту ґрунтується на тому, що надання населенню фізкультурно-оздоровчих, спортивних послуг здійснюється за рахунок поєднання фінансування з державного і місцевих бюджетів різних рівнів із широким залученням позабюджетних коштів, а саме, які надходять у результаті власної діяльності фізкультурно-спортивних споруд і коштів населення. Так, у ст. 28 Закону України “Про фізичну культуру і спорт” фінансування державної програми розвитку фізичної культури і спорту здійснюється за рахунок державного бюджету, бюджетів місцевого самоврядування і передбачається в них окремою статтею [2]. Зазначено те, що фінансування фізкультурно-виховної діяльності та спорту вищих досягнень здійснюється окремо. Також передбачено використання коштів на цілі фізичної культури і спорту з фонду соціального страхування і позабюджетних надходжень: внесків підприємств, установ, організацій, об’єднань громадян, окремих осіб, коштів від фінансово-господарської діяльності закладів фізичної культури і спорту та організацій фізкультурно-спортивної спрямованості, від продажу прав на використання спортивної символіки і на телевізійну трансляцію спортивних змагань, від проведення фізкультурно-спортивних та інших видовищних заходів, спортивних лотерей. Законом передбачено заборону щодо використання коштів державного бюджету та бюджетів місцевого самоврядування, а також позабюджетних коштів, спрямованих на фізичну культуру і спорт не за призначенням. Обсяг отриманих коштів з позабюджетних джерел ніяким чином не впливає на обсяг бюджетних асигнувань на фізичну культуру і спорт. Слід відзначити, що в сільській місцевості держава несе переважні витрати на утримання всіх закладів фізкультурно-спортивного призначення, у тому числі дитячо-юнацьких спортивних шкіл, а також проведення фізкультурно-спортивних заходів.

У проекті Закону України “Про фізичну культуру і спорт” [8] передбачається здійснити більш чітке розмежування джерел фінансування суб’єктів сфери фізичної культури і спорту. Колективи фізичної культури проводять відповідні заходи за рахунок членських внесків, коштів власника та уповноваженого ним органу підприємств, установ та організацій або коштів первинної профспілкової організації цих підприємств, отриманих від роботодавця на фізкультурно-оздоровчу роботу відповідно до ст. 44 Законом України “Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності” [1]. Спортивні клуби здійснюють свою діяльність виключно за рахунок власних коштів та інших джерел не заборонених законодавством. Фінансування дитячо-юнацьких спортивних шкіл здійснюється за рахунок коштів власника, відповідного бюджету, фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. Школи вищої спортивної майстерності фінансуються засновниками, а спеціалізовані навчальні заклади спортивного профілю за рахунок коштів відповідного бюджету. Центри олімпійської підготовки національних збірних команд утримуються за рахунок центрального органу виконавчої влади з фізичної культури і спорту, а регіональних – органами з фізичної культури і спорту місцевих державних адміністрацій. Діяльність Всеукраїнського центру фізичного здоров’я населення здійснюється за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті на програми з фізичної культури і спорту, інші центри фінансуються за рахунок місцевих бюджетів і джерел не заборонених законодавством. Центри фізичної культури і спорту інвалідів фінансуються за рахунок коштів державного бюджету через Національний комітет спорту інвалідів України, а також бюджетних асигнувань місцевих бюджетів. Слід відзначити, що діяльність фізкультурно-оздоровчих центрів, фізкультурно-спортивних товариств, національних спортивних федерацій, Всеукраїнської спортивної спілки школярів, студентів, Національного комітету спорту інвалідів, Національного спортивного комітету України, Національного олімпійського комітету України усіляко заохочується державою, яка створює для цього всі необхідні умови, а також цим суб’єктам сфери фізичної культури і спорту може бути надана з боку держави фінансова, організаційна, матеріально-технічна допомога [8].

Відповідно до норм Бюджетного кодексу України ст. 87 п. 12, ст. 89 п. 6, ст. 90 п. 6, ст. 91 п. 7 [7], з державного бюджету України здійснюються видатки на фізичну культуру і спорт в частині підготовки резерву і складу національних команд і забезпечення їх участі у змаганнях державного та міжнародного значень, фінансування державних програм з інвалідного спорту та реабілітації, інших програм фізкультурно-спортивної спрямованості. Районні бюджети та бюджети міст республіканського Автономної Республіки Крим і міст обласного значення, з урахуванням при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, здійснюють фінансування державних програм розвитку фізичної культури і спорту в частині утримання та навчально-тренувальної роботи дитячо-юнацьких спортивних шкіл усіх типів, заходів з фізичної культури і спорту, здійснюють фінансову підтримку організацій фізкультурно-спортивної спрямованості і спортивних споруд місцевого значення. З бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів з урахуванням при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів провадяться видатки на державні програми з розвитку фізичної культури і спорту, інвалідного спорту і реабілітації республіканського та обласного значення. До видатків місцевих бюджетів, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів віднесено фінансування місцевих програм з розвитку фізичної культури і спорту.

Аналіз видатків з державного бюджету на фізичну культуру і спорт за галузевими підсистемами здійснювався за даними законів України про державний бюджет з 1993 по 2009 рр. з дотриманням вимог спеціальної літератури [9; 18; 19]. Групування видатків у різні роки, зважаючи на зміни в кодах програмної та функціональної класифікації, проводилось по найменуванню згідно з програмною класифікацією

видатків. З метою полегшення узагальнення отриманих даних нами були перераховані загальні показники витрат державного бюджету України на фізичну культуру і спорт в умовні одиниці (долари США) за середнім курсом відповідного року за даними Національного банку України. Фінансування фізичної культури і спорту з державного бюджету України наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Фінансування галузі фізичної культури і спорту з державного бюджету України
в період з 1993 – 2009 рр.

Показники	Роки																
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Фінансування галузі "Фізична культура і спорт" (у.о.)	4 139 458	29 811 917	30 765 683	48 346 542	42 541 762	27 552 561	19 910 318	20 844 454	18 043 297	27 392 595	31 360 286	59 369 905	62 451 655	69 028 138	102 670 336	172 849 540	86 932 257
Зміни у порівнянні з попереднім роком (%)		86,11	3,10	36,36	-13,64	-54,40	-38,38	4,48	-15,52	34,13	12,65	47,18	4,93	9,53	32,77	40,60	-98,83

Як видно з таблиці 1, динаміка видатків з державного бюджету на розвиток фізичної культури і спорту характеризується різноспрямованістю і неоднозначністю. Це може бути пояснено впливом багатьох ендогенних та екзогенних факторів. Для виявлення основної тенденції фінансування галузі нами було проаналізовано зміни досліджуваного явища в часі без короточасних відхилень за методом збільшення інтервалів часу з урахуванням вимог спеціальної літератури [9]. Як видно з рисунку, лінія тренду динамічного ряду характеризується неухильним збільшенням видатків на розвиток фізичної культури і спорту, і яке обумовлюється наявним чотирьохлітнім олімпійським циклом з літніх видів спорту, фінансуванням державою паралімпійського та дефлімпійського спорту, фізкультурно-оздоровчої роботи серед інвалідів.

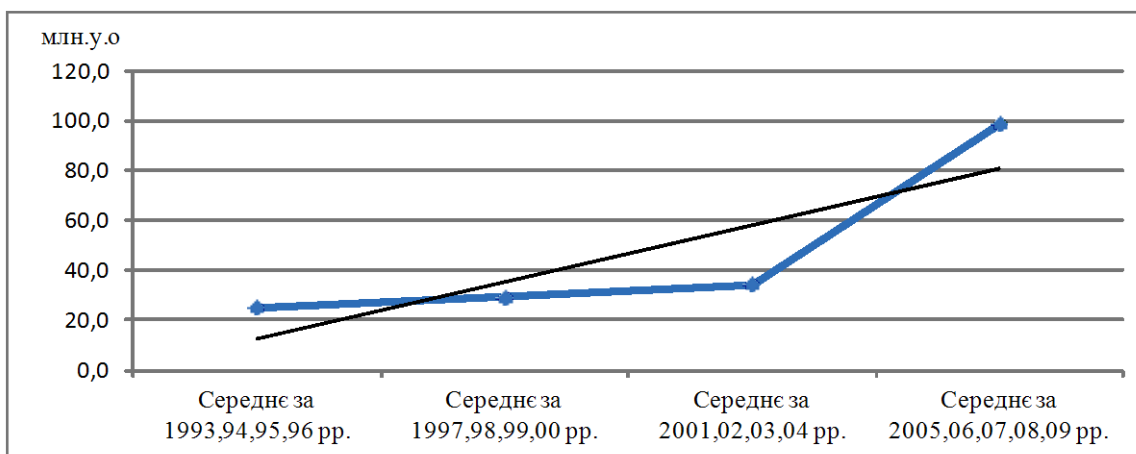

Рисунок. Зведені дані динамічного ряду видатків державного бюджету на фізичну культуру і спорт до середнього показника за методом збільшення інтервалів

Порівняльний аналіз видатків з державного бюджету України за окремими підсистемами галузі протягом 1993 – 1997 рр. засвідчив, що пріоритетними напрямками фінансування ФКіС були такі: спорт для всіх верств населення за місцем проживання (у 1996 р. показник фінансування сягнув 52,12 % від загального фінансування галузі), масовий спорт серед сільського населення (1996 р. – 8,37 %), фізичне виховання і спортивна робота у навчальних закладах – 7,63 %, фізкультурно-оздоровча діяльність в виробничій сфері – 5,31 %. Видатки на олімпійський спорт і спорт вищих досягнень у 1996 р. були на рівні 26,57 % від загального фінансового забезпечення фізичної культури і спорту.

Починаючи з 1998 р., кардинально змінюються державні пріоритети фінансування галузі. Так, на олімпійський спорт і спорт вищих досягнень у бюджеті України на 1998 р. було передбачено

50175,0 тис. грн або 74,34 % усього грошового забезпечення діяльності галузі, що було в три рази більше фінансового забезпечення інших підсистем галузі всіх разом узятих. У 2010 р. у державному бюджеті були передбачені видатки на фізкультурно-оздоровчу та реабілітаційну роботу серед інвалідів. З 2000 р. до бюджету закладаються витрати на матеріально-технічне забезпечення, утримання і підготовку спортсменів до участі в паралімпійських і дефлімпійських іграх.

Стабільно пріоритетним з точки зору державних видатків є олімпійський спорт і спорт вищих досягнень, частка грошових коштів загального бюджету фізичної культури і спорту сягає майже 63 %. На фізкультурно-оздоровчу роботу серед інвалідів виділяється 8,17 % державних коштів, фізичне виховання у навчальних закладах і спорт для всіх верств населення, відповідно, 7,94 і 7,27 %. Проведення підготовки спортсменів паралімпійців і дефлімпійців сягає в державному бюджеті видатків ФКіС – 5,7 %, а фізкультурно-оздоровча діяльність у виробничій сфері 5,45 %. Стабільно низько пріоритетним протягом останніх дев'яти років залишається розвиток масового спорту серед сільського населення, адже в державному бюджеті частка грошових коштів становить лише 2,55 %. Особливо негативна тенденція спостерігається в останні роки в частині видатків на розвиток фізичної культури і спорту в сільській місцевості, яка скоротилась до 1,5 %, і в той же час зростають витрати державного бюджету на розвиток паралімпійського та дефлімпійського спорту (у 2009 р. частка видатків сягнула 23,39 %) та фізкультурно-оздоровчу та реабілітаційну роботу серед інвалідів (у 2009 р. частка становила 11,52 %). Залишено без державної підтримки та цільового фінансування товариство сприяння оборони України (з 2006 р.) та ДСТ “Україна” (з 2005 р.), що певною мірою обумовило наростання негативних тенденцій у процесі підготовки молоді до служби у збройних силах України, культивуванні військово-прикладних видів спорту, залученні до занять фізичними вправами широкого загалу молоді.

Цікавим є той факт, що при позитивному зростанні показників фінансування галузі, відношення видатків на фізичну культуру і спорт до загальних видатків з державного бюджету протягом 1993 – 2009 рр. є відносно сталим і коливається в межах від 0,2 до 0,44 %, а середній показник має значення 0,29 %. Порівняно з фінансуванням інших галузей соціально-гуманітарної сфери, в середньому за досліджувані періоди, видатки на фізичну культуру і спорт у 21,3 рази менші ніж видатки на освіту, у 8,5 рази ніж на охорону здоров'я.

Іншим цікавим показником фінансування галузі є відношення видатків з державного бюджету України на фізичну культуру і спорт до внутрішнього валового продукту держави. Так, у середньому відношення видатків із державного бюджету на фізичну культуру і спорт до ВВП України в досліджуваній період становить 0,06 %, на освіту – 1,34 %, охорону здоров'я – 0,58 %. Як бачимо, видаткова частина на освіту і охорону здоров'я порівняно з сферою фізичної культури і спорту більша відповідно на 22,3 та 9,6 разів.

Аналіз джерел фінансування галузі здійснювався за даними щорічної статистичної звітності Міністерства справ сім'ї, молоді та спорту, а також інформації про обласні бюджети на 2009 р., яка була оприлюднена на офіційних сайтах обласних рад територіальних громад України. З обласних бюджетів на фізичне виховання, фізкультурно-оздоровчу і спортивну роботу в навчальних закладах витрачається в середньому 44,1 % коштів передбачених на фізичну культуру і спорт, 13,5 % – на спорт вищих досягнень, 9,6 % – фізкультурно-оздоровчу діяльність у виробничій сфері, 7,2 % – на фізкультурно-оздоровчу та реабілітаційну роботу серед інвалідів. Найгіршими середніми показниками фінансування з обласних бюджетів характеризуються масовий спорт серед сільського населення – 1,8 %, параолімпійський та дефлімпійський спорт – 0,8 %, спорт для всіх верств населення за місцем проживання та не олімпійський спорт – 3,5 %. Відношення витрат на фізичну культуру і спорт до загальних видатків бюджетів відповідних територіально-адміністративних одиниць в середньому становить 0,8 %. Найбільшими показниками фінансування фізичної культури і спорту характеризуються Луганська область (відношення видатків на фізичну культуру і спорт до загальних видатків бюджету становить 1,18 %), Харківська – 1,13 %, Чернігівська – 1,07 %, що підтверджується кількістю грошових коштів, які припадають на одну особу. Так, у Луганській, Харківській, Чернігівській областях в бюджеті 2009 р. із розрахунку на одну особу на потреби фізичної культури і спорту було передбачено 11 – 11,7 грн відповідно. Значними можливостями бюджету обумовлено величину видатків на забезпечення діяльності галузі в містах Києві та Севастополі – 18,7 грн на одного мешканця. Найменшими досліджуваними показниками характеризуються Одеська область – 6,1 грн, Черкаська та Рівненська області – 7,7 – 7,8 грн відповідно. У середньому видатки на фізичну культуру і спорт з обласних бюджетів становлять 9,86 грн на одну особу.

З метою виявлення загальних тенденцій у змінах джерел фінансування галузі, а також виявлення структурної декомпозиції грошових потоків на основі державної статистичної звітності Міністерства України у справах сім'ї, молоді і спорту було досліджено структурну динаміку процесу фінансування в період з 2000 – 2009 рр. і розраховано основні узагальнюючі показники (табл. 2).

Структурна динаміка показників фінансування галузі

<i>Джерела фінансування</i>	<i>Середня за 2000-2009 рр. (тис. грн)</i>	<i>Зміни (разів) 2000 – 2009 рр.</i>	<i>Частка (%)</i>
Державний бюджет	84975,25	13,5	9,1
Місцеві бюджети	504989,74	25,9	53,9
Позабюджетні надходження	99138,52	6,7	10,6
Фонди соціального страхування	56193,03	7,7	6,0
Фонди профспілкових комітетів	21031,79	7,3	2,2
Фонди підприємств, установ та організацій	170075,49	28,3	18,2
Разом	936403,81	18,1	—

Переважне навантаження по фінансуванню фізичної культури і спорту протягом останніх дев'яти років припадало на місцеві бюджети, частка в загальних видатках на утримання галузі становить в середньому 53,9 %. Із фондів підприємств, установ та організацій виділялось 18,2 % грошових коштів, із позабюджетних джерел надійшло 10,6 %. Частка видатків державного бюджету на потреби галузі становила 9,1 % грошових коштів від загального обсягу, фондів соціального страхування та профспілкових комітетів – 6 та 2,2 % відповідно. Протягом 2000 – 2009 рр. фінансування із місцевих бюджетів зросло в 25,9 разів, із фондів підприємств, установ та організацій – 28,3 рази. У той же час видатки з державного бюджету були збільшені в 13,5 рази, що значно менше порівняно з місцевими бюджетами як у фактичних значеннях, так і за темпами зростання. Фонди профспілкових комітетів і соціального страхування збільшили видатки на фізичну культуру і спорт у середньому на 7,3 – 7,7 рази, хоча за радянської системи організації діяльності галузі були пріоритетними джерелами фінансування. Найменшими темпами зростання характеризуються позабюджетні грошові надходження – 6,7 рази. У загальній структурі джерел фінансування їхня частка хоча і є більшою порівняно із державним бюджетом, але уповільнення темпів зростання свідчить про негативні тенденції розвитку інфраструктури щодо надання фізкультурно-оздоровчих і спортивних послуг суб'єктами господарської діяльності галузі, залучення спонсорських коштів, погіршення інвестиційного клімату галузі.

Аналіз структури видатків за джерелами фінансування засвідчив, що спортивні заходи та навчально-тренувальна робота фінансується переважно з місцевих бюджетів та фондів організацій і підприємств. Придбання спортивного обладнання та інвентарю здійснюється переважно за рахунок позабюджетних коштів і коштів місцевих бюджетів, частка яких в загальній структурі видатків становить 40,4 та 28,8 % відповідно. Утримання, реконструкція та капітальний ремонт спортивних споруд здійснюється в основному за рахунок коштів певних територіальних громад, відомчих організацій, у підпорядкуванні яких вони знаходяться, а також баз олімпійської та параолімпійської підготовки за рахунок коштів державного бюджету України. Слід відзначити, що будівництво нових спортивних споруд здійснюється переважно за рахунок фондів організацій і підприємств, позабюджетних надходжень, частка яких у загальній структурі видатків на цю статтю становить 56,5 та 20,2 %. Переважне навантаження із формування фонду заробітної плати працівникам галузі, а також із виплат стипендій видатним спортсменам і тренерам несуть місцеві бюджети, фонди підприємств та організацій.

Обсяги фінансування галузі залежать визначальною мірою від державної політики щодо її розвитку, соціально-економічного становища держави, а також окремих територіально-адміністративних одиниць, бюджетного процесу. Зважаючи на те, що фінансування фізичної культури і спорту здійснюється переважно з державного та місцевих бюджетів, фондів підприємств та організацій, важливого значення набувають механізми державного врегулювання процесів складання, прогнозування, формування видаткової частини бюджетів усіх рівнів по утриманню галузі.

Таким чином, підсумовуючи дослідження правових, економічних, організаційних засад механізмів фінансування фізичної культури і спорту, можна зробити такі висновки:

Динаміка видатків з державного бюджету України на утримання галузі фізичної культури і спорту характеризується позитивним трендом у період з 1993 – 2009 рр. із чітко визначеними державними пріоритетом по фінансуванню підсистеми галузі “Олімпійський спорт та спорт вищих досягнень”. У структурі джерел фінансування потреб галузі домінуюче положення належить місцевим бюджетам із питомою вагою 53,9 %. Найбільшими приростами видаткової частини на фізичну культуру і спорт характеризуються фонди підприємств, установ і організацій – збільшення в 28,3 рази, місцевих бюджетів – 25,9 разів. Будівництво нових спортивних споруд здійснюється переважно за рахунок фондів організацій, підприємств та установ, а також позабюджетних надходжень, частка яких у загальній структурі видатків на цю статтю становить 56,5 та 20,2 %. У середньому видатки на фізичну культуру і спорт з обласних бюджетів становлять 9,86 грн на одну особу. Низькі темпи зростання фінансових потоків із позабюджетних джерел і невелика їх питома вага в загальній структурі свідчать про необхідність нормативно-правового врегулювання економічних засад щодо утворення сприятливого інвестиційного клімату в галузі як на рівні окремих адміністративно-територіальних одиниць, так і держави в цілому.

У подальших наукових роботах будуть висвітлені питання щодо нормативів фінансового забезпечення галузі фізичної культури і спорту.

Література:

1. Закон України “Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності” від 11 червня 2009 р. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1045-14>
2. Закон України “Про фізичну культуру і спорт” від 8 червня 2007 р. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3808-12>
3. Указ Президента України “Про державну підтримку розвитку фізичної культури і спорту в Україні” від 22 червня 1994 р. № 334/94. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=334%2F94>
4. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Державної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2007 – 2011 роки” від 15 листопада 2006 р. № 1594. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=1594-2006-%EF>
5. Указ Президент України “Про Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту” від 28 вересня 2004 р. № 1148/2004. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1148%2F2004>
6. Указ Президента України “Про пріоритети розвитку фізичної культури і спорту в Україні” від 21 липня 2008 р. № 640/2008. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=640%2F2008>
7. Бюджетний кодекс України від 2 червня 2009 р. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=2542-14>
8. Проект Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про фізичну культуру і спорт”. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/sport/doccatalog/document?id=93031>
9. *Вашків П. Г.* Теорія статистики : [навч. посіб.] / П. Г. Вашків, П. І. Пастер, В. П. Сторожук, Є. І. Ткач. – К. : Либідь, 2001. – 320 с.
10. *Гадайчук Д. Л.* Результати досліджень з питань використання фінансових ресурсів організаційно-управлінськими структурами у спорті вищих досягнень / Д. Л. Гадайчук // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2004. – № 13. – С. 29–39.
11. *Гадайчук Д. Л.* Розрахунок вартості медалі як один з етапів визначення пріоритетів у процесі розподілу фінансових ресурсів у спорті вищих досягнень / Д. Л. Гадайчук // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2004. – № 15. – С. 26–33.
12. *Гадайчук Д. Л.* Стан фінансового забезпечення сфери фізичної культури і спорту України та шляхи його вдосконалення / Д. Л. Гадайчук // Теорія і методика фіз. виховання і спорту. – 2002. – № 1. – С. 86–88.
13. *Гадайчук Д. Л.* Удосконалення фінансового забезпечення підготовки спортсменів високого класу до чемпіонатів світу, Європи і Олімпійських ігор / Д. Л. Гадайчук // Теорія і методика фіз. виховання і спорту. – 2002. – № 4. – С. 71–74.
14. *Дутчак М.* Стратегія і тактика розвитку спорту для всіх в Україні / М. Дутчак // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2003. – № 16. – С. 3–16.
15. *Мухаммад З.* Основні тенденції комерціалізації сучасного олімпійського спорту : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : спец. 24.00.01 / З. Мухаммад ; Національний ун-т фізичного виховання і спорту України. – К., 1999. – 16 с.
16. *Іванов О. В.* Оптимізація розподілу фінансових потоків у спортивній організації / О. В. Іванов, Ю. М. Іванченко // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2003. – № 18. – С. 66–72.
17. Складання, розгляд та затвердження місцевих бюджетів на основі положень Бюджетного кодексу України : [навч. посіб.] / [С. І. Мельник, І. Ф. Щербина та ін.]. – К. : Міленіум, 2002. – 276 с.
18. Статистика для менеджеров с использованием Microsoft Excel. – 4-е изд. / [пер. с англ.]. – М. : ИД “Вильямс”, 2004. – 1312 с.
19. *Шустіков А. А.* Фінансова статистика : [навч. посіб.] / А. А. Шустіков. – К. : КНЕУ, 2002. – 290 с.

Надійшла до редколегії 10.06.2010 р.